

IQTISODIY O'SISH OMILLARINI TAKOMILLASHTIRISH VA BARQAROR RIVOJLANISHGA ERISHISH

Yormonqulova Nargiza Ikromjon qizi

Qo'qon Universiteti Xalqaro turizm va

iqtisodiyot kafedrasini o'qituvchisi

nargizayormonqulova@gmail.com

MAQOLA HAQIDA

Qabul qilindi: 24-mart 2024-yil

Tasdiqlandi: 26-mart 2024-yil

Jurnal soni: 10

Maqola raqami: 28

DOI: <https://doi.org/10.54613/ku.v10i10.922>

KALIT SO'ZLAR/ Ключевые слова/

keywords

Iqtisodiy o'sish omillari, ekstensiv va intensiv o'sish, globalashuv, Barqaror rivojlanish maqsadlari, O'zbekiston- 2030 strategiyasi, Infratuzilma, inson kapitali

ANNOTATSIYA

Maqolada iqtisodiy o'sish tushunchasining mohiyati, uning turlari, iqtisodiy o'sish sur'atiga ta'sir qiluvchi omillar tahlili, iqtisodiy o'sishga berilgan ta'riflar, iqtisodiy islohotlarni amalga oshirishning mohiyati va zarurati tahlil qilinadi. Yuqoridagilarni hisobga olgan holda, mamlakat o'sishining mavjud holati tahlil qilindi. Shunday qilib, ushbu maqolaning asosiy e'tibori iqtisodiy o'sish omillarining qanchalik muhim ekanligi, ya'ni mamlakat yalpi ichki mahsulotida tutgan o'rni va iqtisodiy o'sish omillarini yanada takomillashtirish bo'yicha ishlab chiqilgan takliflardan iborat.

Kirish. Har bir mamlakat va uning olib borayotgan iqtisodiy siyosatining asosiy maqsadi aholi turmush darajasini yaxshilash, ishlab chiqarish infratuzilmalari faoliyatini takomillashtirish va pirovardida iqtisodiyoti baquvvat bo'lgan jamiyat barpo etishdan iborat. Barqaror rivojlanishga erishish mamlakatdan kuchli iqtisodiy islohotlarni amalga oshirishni, iqtisodiyotda tarkibiy o'zgarishlarni amalga oshirishni, iqtisodiyotni modernizatsiya va diversifikatsiya yo'nalishlarini kengaytirish va shu kabi qator shartlarni talab qiladi.

Xalqning turmush darajasini oshirish, erkin va farovon hayotni qurishda milliy iqtisodiyotning barqaror o'sishini va jamiyat a'zolarining daromadlarini muntazam oshib borishini ta'minlash muhim ahamiyat kasb etadi. Iqtisodiy o'sish muayyan davr mobaynida mamlakatda tovar va xizmatlar ishlab chiqarish darajasining ijobiy o'zgarishidir. Boshqacha qilib aytganda, iqtisodiy o'sish bu milliy iqtisodiyotda muayyan davr davomida (odatda bir yil) mahsulotlar ishlab chiqarish hajmining oshishidir. Mamlakatimizda iqtisodiy o'sishga erishish kafolati sifatida barqaror iqtisodiy o'sishga erishish tamoyillari, qonunlar va olib borilayotgan tizimli chora-tadbirlarni ko'zda tutishimiz mumkin.

Adabiyotlar tahlili. Iqtisodiy o'sish tushunchasi keng qamrovli bo'lganligi sababli ko'plab olimlar turlicha ta'riflar bilan izohlaganlar. Shodmonov va boshqalar (2017) o'zlarining "Iqtisodiyot nazariyasi" kitobida Gegelning ta'rifini quyidagicha keltirib o'tishgan, ya'ni "taraqqiyot muayyan bir narsa, voqea hodisa va jarayonlarning ma'lum tomonga, ya'ni pastdan yuqoriga, oddiylikdan murakkablikka tomon yo'naltirilgan harakatining bir ko'rinishidir".

Bundan tashqari Islomov va Egamovlar (2005) o'zlarining "Iqtisodiy ta'limotlar tarixi" kitoblarida iqtisodiyotning asoschilari bo'lgan ko'pgina olimlarning qarashlari va fikrlarini berib o'tishgan. Ularning bu kitobida A. Smit, F. Kene, D. Rikardo va shu kabi iqtisodchilarning nazariyalari, olib borgan tadqiqotlari keltirilgan. Misol uchun A. Smit o'z asarlarida asosiy o'ringa mamlakatning iqtisodiy rivojlanishini qo'yadi. Bunga erishish uchun turli xil nazariyalarni ishlab chiqadi.

M.A. Mamatov (2021) "Iqtisodiy o'sish" o'quv qo'llanmasida ayrim iqtisodchi olimlarning iqtisodiy o'sishga bergan ta'riflarini keltirib o'tgan. Misol uchun, rivojlangan mamlakatlarda iqtisodiy o'sish tarixini tadqiq etish uchun 1971-yilda Nobel mukofotiga sazovor bo'lgan amerikalik mashhur iqtisodchi Saymon Kuznets iqtisodiy o'sishga: "Xo'jalikning aholining tobora ko'proq va xilma-xil ehtiyojlarini tobora samaraliroq texnologiyalar yordamida va ularga mos tushadigan institutsional va mafkuraviy o'zgarishlar yordamida ta'minlaydigan qobiliyatining uzoq muddatli ortishi" degan ta'rif

bergan. S. Kuznetsning fikriga ko'ra, iqtisodiy o'sishning uchta asosiy belgisi bor:

- milliy mahsulotning doimiy o'sishi natijasida ehtiyojlarning tobora ko'proq hajmini qondirish imkoniyati;
- o'sishning asosi, uning yetarli bo'lmasa ham zarur bo'lgan sharti sifatidagi texnika taraqqiyoti;
- o'sish salohiyatini to'laroq amalga oshirish uchun zarur bo'lgan institutsional, harakat va mafkuraviy o'zgarishlar.

Bundan tashqari iqtisodiy o'sish modellarini quyidagicha ta'riflaydi, ya'ni, iqtisodiy o'sish modellari bu tadqiq qilinayotgan iqtisodiy jarayonlarning muhim sabablari va omillarini aniqlash maqsadida grafik va matematik usullar orqali real iqtisodiy jarayonlarni abstrakt holda umumlashtirilgan va soddalashtirilgan ifodasi bo'lib hisoblanadi. Bugungi kunda iqtisodiyotda ikki turdagi iqtisodiy o'sish modeli: neoklassik va yangi keynschilik maktablari nazariyalari keng tarqalgan.

Qodirov (2010) o'zining "Iqtisodiyot nazariyasi" kitobida iqtisodiy o'sishning turlari, unga ta'sir etuvchi omillar, iqtisodiy o'sish modellari to'risida bayon qilgan. Uning fikricha, iqtisodiy o'sish jamiyat taraqqiyotining talablari bilan uzviy bog'liq, iqtisodiy o'sish doimiy ravishda talabni qondirishga xizmat qiladi. Iqtisodiy o'sishning asosiy maqsadi jamiyat a'zolarining talablarini to'liq qondirishdan iborat.

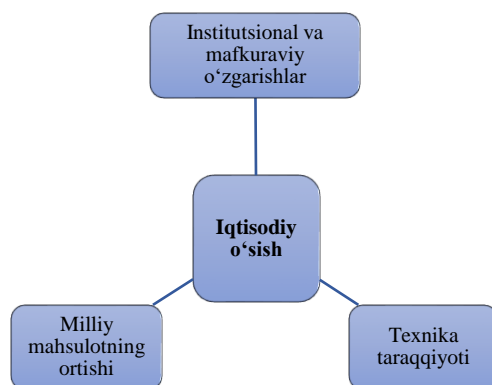
Habibullayevning (2012) "Iqtisodiy matematik usullar va modellar" kitobida ekonometrik modellar va usullarni iqtisodiyotga tadbir qilishning qanchalik darajada muhim ekanligi ta'kidlab o'tilgan. Bu kitobda keltirilishicha, ekonometrik usullar va modellardan foydalanish iqtisodiyot qoidalarini, tushunchalarini va xulosalarini aniq va lo'nda bayon qilishni ta'minlaydi.

Tadqiqot metodologiyasi. Tadqiqot maqsadlariga erishish uchun quyidagi usullardan foydalanildi:

Yalpi ichki mahsulot va uning tarkibiy qismlari bo'yicha statistik ma'lumotlar O'zbekiston Respublikasi Davlat Statistika Qo'mitasining rasmiy saytidan olingan holda, muallif tomonidan Excel dasturi orqali chizma va jadvallar tayyorlandi. Ma'lumotlar tahlili jarayonida taqqoslama va solishtirma usullardan foydalanilgan holda ma'lumotlar chuqur tahlil qilindi.

Bundan tashqari jadval va chizmalardan olingan ma'lumotlar tahlilning umumlashtirish va aggregatlash usullari orqali natijalar olindi.

Tadqiqot natijalari. Iqtisodiy o'sish tushunchasini tahlil qilishda iqtisodiy o'sish omillari va faktorlarini ko'rib chiqish zarur. Iqtisodiy o'sish omillar iqtisodiy o'sish turlariga qarab guruhlanadi. Misol uchun iqtisodiy o'sishning ekstensiv va intensiv omillari ishlab chiqarishda bevosita qatnashadigan resurslar, ishchi kuchi, xomashyo, asbob-uskunlarning miqdori va sifatiga qarab ajratiladi.

1-rasm. S. Kuznetsning iqtisodiy o'sish modeli

Manba: M.A. Mamatov. Iqtisodiy o'sish o'quv qo'llanma. - T.: «Innovatsion rivojlanish nashriyot-matbaa uyi», 2021-384 b.

Iqtisodiy o'sishga ta'sir etuvchi omillarni shartli ravishda ikkita guruhga bo'lishimiz mumkin. Birinchi guruh omillari iqtisodiyotning miqdoriy o'sish layoqatini belgilab beradi, ular **taklif omillari** deb ham ataymiz. Bu omillarga quyidagilar kiradi:

- tabiiy resurslar miqdori va sifati;
- ishchi kuchi resurslarining miqdori va sifati;
- asosiy kapital (asosiy fondlar) hajmi va sifati;
- texnologiyalar va fan – texnika taraqqiyoti.

Iqtisodiy o'sishga **taqsimlash omillari** ham ta'sir ko'rsatadi. Ishlab chiqarish salohiyatidan maqsadga muvofiq darajada foydalanish uchun nafaqat resurslar iqtisodiy jarayonga to'liq jalb qilingan bo'lishi kerak, balki juda samarali ravishda ishlatilishi ham zarur. Resurslarning o'sib boruvchi hajmidan real foydalanish va ularni kerakli mahsulotning mutlaq miqdorini oladigan qilib taqsimlash ham muhim hisoblanadi. Iqtisodiy o'sishga ta'sir etuvchi taklif va taqsimlash omillari o'zaro bir-biri bilan bog'liq va bir birini taqozo etadi. Masalan, resurslarning miqdori o'sishi va sifati yaxshilanishi, texnologiyalarning takomillashtirilishi iqtisodiy o'sish uchun imkoniyat yaratadi. To'liq bandlik va resurslarni samarali taqsimlash omillari ham o'z o'rniga ega bo'lib, bu muammoni tahlil qilishda va o'rganishda asosiy e'tibor taklif omillariga qaratilishi zarur.

Iqtisodiy o'sish 2 usul bilan aniqlanadi va o'lchanadi:

- birinchi usul real YaIM ni bazis davrga nisbatan o'zgarishi sifatida aniqlanadi va mamlakatning umumiqtisodiy imkoniyatlari harakatini ifodalash uchun qo'llaniladi.

- ikkinchi usul real YaIM ni bazis davrga nisbatan aholi jon boshiga o'zgarishi sifatida aniqlanadi va mamlakat ijtimoiy rivojlanishi darajasini va harakatining sifat o'zgarishlarini ifodalash uchun qo'llaniladi. Iqtisodiy o'sish sur'atlari va qo'shimcha o'sish sur'atlari bir-biridan farqlanadi:

a) bazis o'sish sur'ati $= \frac{Y_i}{Y_0}$ b) zanjirli o'sish sur'ati $= \frac{Y_i}{Y_{i-1}}$

Qo'shimcha o'sish sur'atlari qiyidagi formula bo'yicha aniqlanadi.

a) bazis qo'shimcha o'sish sur'ati $= \frac{Y_i - Y_0}{Y_0}$

b) zanjirli qo'shimcha o'sish sur'ati $= \frac{Y_0 - Y_{i-1}}{Y_{i-1}}$

bunda,

Y_0 – bazis yildagi real YaIM;

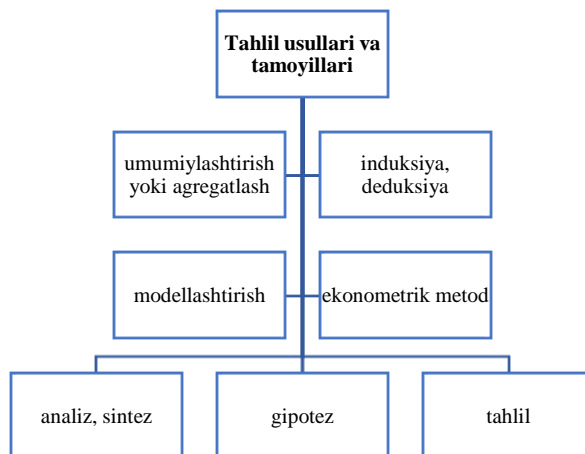
Y_i - shu yildagi real YaIM;

Y_{i-1} - bundan avvalgi yildagi real YaIM

Iqtisodiy o'sishning ekonometrik modellari so'nggi yillarda rivojlanib, takomillashib borayotganligi hechkimga sir emas. Iqtisodiy o'sishni tahlil qilish jarayonida biz tahlil qilayotgan tadqiqotimizni chuqurroq o'rganishimiz va u bilan bog'liq zarur ma'lumotlarga ega bo'lishimiz mumkin. Misol uchun, iqtisodiy o'sishning asosiy ko'rsatkichi bo'lgan YaIM tahlilini olib qaraydigan bo'lsak, ushbu ko'rsatkichni o'sishi uchun qaysi omillar ta'sir qilishini va ta'sir darajalarining bir-biridan qay darajada farq qilishini va kelgusi davrlardagi prognoz ko'rsatkichlari haqida ma'lumotlarga ega bo'lishimiz mumkin.

Makroiqtisodiyotda iqtisodiy o'sishni tahlil qilishda iqtisodiy o'sishni ta'minlovchi va unga ta'sir qiluvchi omillar, faktorlar chuqur tahlil qilinishi lozim, shundagina kutilayotgan natijalarning ishonchlilik darajasi yuqori bo'ladi. Iqtisodiy o'sishda zanjirli hamda bazis usullaridan ham foydalaniladi. Bu orqali ma'lum bir davrga nisbatan yoki o'tkan yillarga nisbatan o'sish yoki kamayishi va uning tahlili amalga oshiriladi.

Ekzogen va endogen o'zgaruvchan ko'rsatkichlar ham tahlil doirasida muhim hisoblanadi. Har qanday model (nazariya, tenglama, grafik), u qanday ko'rinishda bo'lishidan qat'iy nazar, real borliqning sodd va abstrakt ko'rinishi hisoblanadi, chunki tadqiqot o'tkazishda barcha elementlarni bir vaqtning o'zida barchasini hisobga olish mushkul masala hisoblanadi. Shuning uchun har qanday makroiqtisodiy modelni absolut deb hisoblash xato bo'ladi. Bunday makroiqtisodiy modellar barcha mamlakatlar uchun bir vaqtning o'zida har biriga mos kelmaydi. Lekin bunday «umumiyashtirilgan» modellar orqali bandlik, ishlab chiqarish, inflatsiya, investitsiya, iste'mol, foiz stavkasi, valuta kursi kabi ichki (endogen) iqtisodiy ko'rsatkichlarni boshqarishning kompleks muqobil usullari aniqlanishi mumkin. Model tashqarisida aniqlanuvchi yoki belgilanuvchi tashqi (ekzogen) o'zgaruvchan ko'rsatkichlar qatoriga esa hukumatning fiskal (soliq-budjet) va Markaziy Bankning pul-kredit siyosati instrumentlarini – davlat xarajatlaridagi o'zgarishlar, soliqlar va pul massasi kabilarni kiritishimiz mumkin.

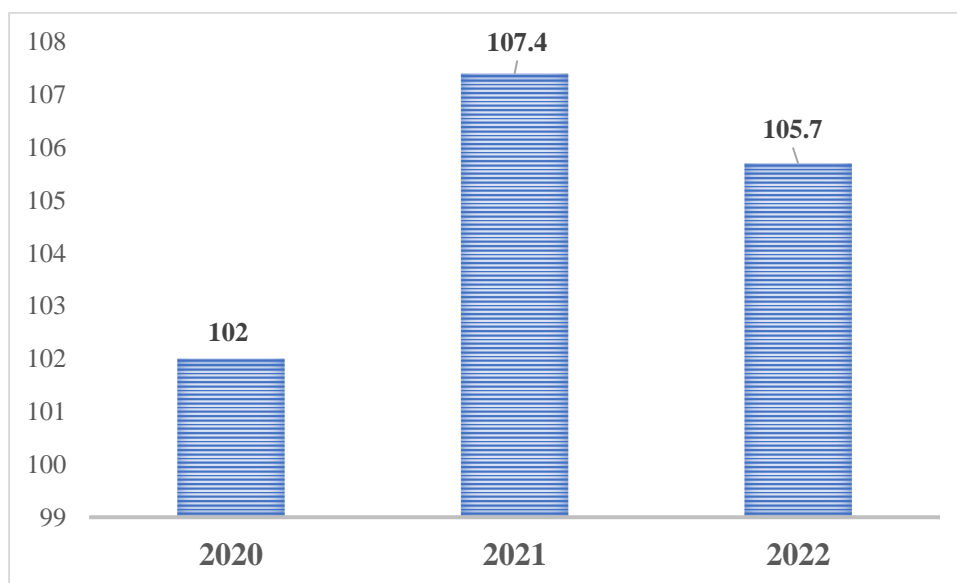

2-rasm. Makroiqtisodiy tahlilning uslub va tamoyillari

Manba: N. Maxmudov, H.Hakimov. Makroiqtisodiy tahlil. O'quv-uslubiy majmua. TDIU, 2018

O'zbekiston Respublikasida 2022-yilda joriy narxlarda hisoblangan YaIM hajmi **888 341,7** mlrd so'mni tashkil etdi. 2021 yil darajasiga nisbatan real o'sish sur'ati **5,7 foizni tashkil etdi**. YAIMda

sanoat mahsulotlarining ulushi 484,7 trln so'mga (+5,2 foiz), xizmatlar ko'rsatish - 343,3 trln so'mga (+8,5 foiz), mahsulotlarga sof soliqlar - 60,3 trln so'mgacha oshdi.

3-rasm. 2020-2022-yillarda YaIM o'sish sur'ati.

Manba: O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika Qo'mitasi sayti ma'lumoti asosida muallif tomonidan tayyorlandi.

Quyidagi jadvalda yillar bo'yicha YaIM o'sish sur'atlari va tarmoqlarning o'sish sur'atlari keltirilgan. Iqtisodiyotning barcha tarmoqlarida yaratilgan yalpi qo'shilgan qiymat umumiy miqdori YaIM umumiy hajmining 93,2 % ini tashkil etdi va 5,7 % ga o'sdi. Mahsulotlarga sof soliqlarning YaIM umumiy miqdoridagi ulushi 6,8 %

ni tashkil etdi va 2021- yilga nisbatan 0,8% ga kamaydi. Xizmatlar sohasidagi o'sish sur'ati 2021-yilda oldingi yilga nisbatan o'sish sur'ati 9,5% ni tashkil etgan bo'lsa, 2022-yilga kelib esa bu ko'rsatkich 8,5 foiz ni tashkil etdi.

3-jadval

O'zbekistonda iqtisodiy faoliyat turlari bo'yicha YAIM ishlab chiqarish.

Ko'rsatkichlar	2020-yil		2021-yil		2022-yil	
	Mlrd so'm	O'sish sur'ati % da	Mlrd so'm	O'sish sur'ati % da	Mlrd so'm	O'sish sur'ati % da
YAIM	605 514,9	102,0	738 425,2	107,4	888 341,7	105,7
Shu jumladan:						
Qishloq, o'rmon va baliqchilik xo'jaligi	150 493,7	102,9	181 787,7	104,0	208 452,9	103,6
Sanoat	150 275,1	100,9	186 978,2	108,8	220 704,3	105,2
Qurilish	37 334,8	109,5	45 557,4	106,8	55 522,7	106,6
Xizmatlar	223 049,8	101,1	272 109,1	109,5	343 374,3	108,5
Savdo, yashash va ovqatlanish bo'yicha xizmatlar	36 662,8	101,3	46 750,0	113,6	57 801,7	109,3
Tashish va saqlash, axborot va aloqa	38 313,1	99,9	47 934,3	117,8	57 776,5	114,7
Boshqa xizmat tarmoqlar	148 073,9	101,4	177 424,8	106,3	227 796,1	106,6
Mahsulotga sof soliqlar	44 361,5	101,6	51 992,8	104,6	60 287,5	99,2

Muhokama. Yurtimizdagi iqtisodiy o'sishni o'zida aks ettiradigan ko'rsatkichlar Harakatlar strategiyasining muvaffaqiyatini, iqtisodiy islohotlarni chuqurlashtirish va mamlakatni rivojlantirishning ustuvor yo'nalishlarida erishilgan yutuqlarning amaliy ifodasidir.

Iqtisodiy o'sishni ta'minlash iqtisodiy islohotlarning barcha yo'nalishlarida amalga oshirilayotgan chora-tadbirlar bilan chambarchas bog'liqdir. Iqtisodiyotni modernizatsiya qilish va texnik yangilash jarayonlariga jalb qilinayotgan investitsiyalar (xususan xorijiy investitsiyalar) hajmini ko'paytirish, eksport hajmini oshirish va uning tarkibini takomillashtirish, iqtisodiyotga solik yukini kamaytirish, davlat byudjeti xarajatlarini yanada optimallashtirish, bank tizimi barqarorligini mustahkamlash, banklarning kreditlash salohiyatini oshirish borasidagi chora-tadbirlar barqaror iqtisodiy o'sishga erishish uchun omil bo'ladi.

Shu sababli ham, bu masalalar 2022-2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekiston Taraqqiyot Strategiyasida ham iqtisodiyotni rivojlantirishda Prezidentimiz Sh.Mirziyoyev tomonidan quyidagi eng muhim ustuvor vazifa va yo'nalishlari belgilab berildi:

- inson qadrini yuksaltirish va erkin fuqarolik jamiyatini yanada rivojlantirish orqali xalqparvar davlat barpo etish;
- mamlakatimizda adolat va qonun ustuvorligi tamoyillarini taraqqiyotning eng asosiy va zarur shartiga aylantirish;
- milliy iqtisodiyotni jadal rivojlantirish va yuqori o'sish sur'atlarini ta'minlash;
- adolatli ijtimoiy siyosat yuritish, inson kapitalini rivojlantirish;
- ma'naviy taraqqiyotni ta'minlash va sohani yangi bosqichga olib chiqish;
- milliy manfaatlardan kelib chiqqan holda umumbashariy muammolarga yondashish;

- mamlakatimiz xavfsizligi va mudofaa salohiyatini kuchaytirish, ochiq, pragmatik va faol tashqi siyosat olib borish.

Xulosa. Mamlakatimiz iqtisodiyotining tabiiy xususiyatlari, uning mineral va xom ashyo, ishchi kuchi resurslari bilan yaxshi ta'minlanganligi, iqtisodiyotimizning chet el mamlakatlari iqtisodiyotiga chuqur integratsiyalashganligi, jahon pandemiyasi iqtisodiy inqirozining o'z ta'sir kuchini hali yo'qotmaganligini hisobga olgan holda O'zbekiston iqtisodiyotining barqaror yuqori o'sish sur'atlarini ta'minlovchi yo'llar sifatida quyidagilarni sanab o'tishimiz mumkin:

✓ Ishlab chiqarishni modernizatsiya qilish, texnik yangilash va diversifikatsiya qilish ishlarini davom ettirish;

✓ Sanoat mahsulotlari orasida yuqori qo'shilgan qiymatga ega bo'lgan mahsulotlar turini ko'paytirish va sifat jihatidan xalqaro talablarga javob beradigan darajaga yetkazish;

✓ Qishloq xo'jaligida iqtisodiy islohotlarni chuqurlashtirish, qishloq xo'jaligi xomashyosini chuqur qayta ishlovchi va raqobatdosh mahsulotlar ishlab chiqaruvchi mahalliy sanoat korxonalarini faoliyatini rivojlantirish, oziq-ovqat xavfsizligi masalalarini hal qilish uchun qishloqlarda mustahkam baza, infratuzilma va kommunikatsiyalarni yaratish;

✓ Faol investitsiya siyosatini olib borish, muhim strategik ahamiyatga molik loyihalarni amalga oshirish, asosiy kapitalga yo'naltirilgan investitsiyalar hajmini, avvalo to'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalarni jalb qilish hisobidan oshirish;

✓ Iqtisodiyotda soliq yukini kamaytirish, natijada vujudga kelgan bo'sh pul mablag'larini oqilona qayta taqsimlash;

✓ Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni hamda xizmat ko'rsatish va servis sohasini rivojlantirishni rag'batlantiruvchi chora-tadbirlarni davom ettirish va natijada uning YaIMdagi ulushini yanada oshirish;

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 28.01.2022 yilda qabul qilingan 2022 — 2026-yillarga mo'ljallangan “Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi” to'g'risidagi qarori.

2. Berkinov.B.B.,Mamatova F.X. “Makroiqtisodiy barqarorlikni ta'minlash yo'llari”.Risola. T.”TDIU”,2011.-60 b.

3. Berkinov.B.B., Axmedov U.Q., “Uy xo'jaliklari rivojlanishi va oila daromadlarini oshirish istiqbollari”.T-“Fanvatexnologiya”,2013.-144.b

4. Shodiyev T.Sh., Xakimov T.X., Boltaeva L.R., Ishnazarov A.I., Nurullayeva Sh., Muminova M.A. “ Ekonometrika” (o'quv qo'llanma). —T.: TDIU, 2007.-178-bet).

5. Abdullayev a.,Umarov N. “Milliy hisoblar tizimi va makroiqtisodiy ko'rsatkichlar statistikasi” –T. :Moliya,2001.-92-bet.

6. Shodiyev.X “Ekonometrika fanining predmeti,usullari,vazifalari va asosiy tushunchalari” T:2017 bet.41-bet.

7. B.J.Xakimov,B.B.Alimov,U.A.Xolmirzayev “Iqtisodiy tahlil nazariyasi” T: “Iqtisod-Moliya”-2013.

8. Z.A.Jumayev, “Makroiqtisodiyot” T:2018. 112-b.

✓ Eksportni rag'batlantirish, milliy mahsulotlar sifatini yanada oshirish asosida uning jahon bozorlaridagi raqobatdoshligini yanada oshirish va mustahkamlash;

✓ Ichki talabni qo'llab-quvvatlash maqsadida ish haqi va nafaqalarning bir me'yorda oshirishini, aholi real daromadlarining o'sishini ta'minlash;

✓ Iqtisodiyotning barqaror rivojining muhim omili sifatida aholi bandligi o'sishini ta'minlash, daromadlar, iste'mol budjeti va umuman, turmush darajasini muttasil oshirish, iste'mol talabini oshirishni rag'batlantirish;

Qishloq va shaharlar qiyofasini tubdan yangilash dasturini amalga oshirish, uy-joy qurilishi va ijtimoiy infratuzilmani jadal rivojlantirish, aholi yashash sharoitlari sifatini yaxshilash uchun xususiy va kredit mablag'larini jalb qilish

Tadqiqot natijasida quyidagi takliflarni bermoqchimiz:

✓ Iqtisodiy o'sishning yuqori sur'atlarini ta'minlash bo'yicha iqtisodiyotda tarkibiy o'zgarishlarni yuqori sur'atlarda davom ettirish;

✓ Mamlakatimiz iqtisodiyotining eng muhim tarmoqlarinihisoblangan sanoat, xizmat ko'rsatish va servis sohasi, qishloq xo'jaligini yanada rivojlantirish va ular o'rtasidagi kooperatsion aloqalarni mustahkamlash;

✓ Aholi bandligi va daromadlari darajasining oshirishini ta'minlovchi kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni yanada qo'llab-quvvatlash, ularga beriladigan kredit tizimlarini yanada soddalashtirish hamda ularning faoliyatiga to'sqinlik qiluvchi turli xil faktorlarni bartaraf etish;

✓ Iqtisodiy barqarorlikni ta'minlab turish uchun mamlakatimiz iqtisodiy ko'rsatkichlarini makroiqtisodiy va ekonometrik modellar asosida ko'proq va aniqroq tahlil qilishni ko'paytirish kerak.

9. Xodjaev R., Maxmudov B., Xadjaev X., Ergashev E, Egamberdiev R. Mikro va makroiqtisodiyot.O'quv qo'llanma-T.:”ILM ZIYO” 2012, 324 b.

10. Khursanaliev, B. (2023). THE IMPACT OF POPULATION GROWTH ON THE COUNTRY'S ECONOMIC DEVELOPMENT. *QO'QON UNIVERSITETI XABARNOMASI, 1*, 8-11.

11. Nishonkulov Shohruhxon, & Gafurov Khurshid. (2023). THE IMPACT OF UZBEKISTAN'S FOREIGN DEBT ON THE GROSS DOMESTIC PRODUCT. *QO'QON UNIVERSITETI XABARNOMASI, 1*(1), 265–267. <https://doi.org/10.54613/ku.v1i1.431>

12. Po'latov, S., & Farmonov, I. (2023). The Role and Significance of Internal Audit as an Effective System of Internal Control in Business Entities.

13. Мелибаева, Г. (2021). Иктисодиётни диверсификациялаш шароитида тижорат банк активлари самарадорлигини ошириш масалалари. *Общество и инновации, 2*(4/S), 282-291.